

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Вінницький інститут економіки

*Присвячено
50-річчю з дня заснування
Тернопільського національного
економічного університету*

Проблеми економічного розвитку національної економіки в умовах глобалізації

м. Вінниця, 9 квітня 2013 р.
Вінниця – ВІЕ ТНЕУ – 2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

Присвячено 50-ти річчю з дня
заснування Тернопільського
національного економічного
університету

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Вінниця, 9 квітня 2013 року

Вінниця – ВІЕ ТНЕУ – 2013

ББК 66.01
УДК 330.5.001.18 (063)
П-78

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

Протокол № 8 від 28 березня 2013 р.

Організаційний комітет: А.І. Крисоватий – д.е.н., професор, ректор Тернопільського національного економічного університету; З.-М.В. Задорожний – д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Тернопільського національного економічного університету; Б.В. Погрішук – д.е.н., професор, директор Вінницького інституту економіки Тернопільського національного економічного університету; В.О. Козловський – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій; В.С. Лемешкова – старший викладач кафедри фінансів і кредиту, заступник директора Вінницького інституту економіки; Н.М. Найдич – к.е.н., доцент, зав. кафедри економічної теорії; Т.В. Красільник – к.е.н., доцент, зав. кафедри фінансів і кредиту; Н.В. Гордополова – к.е.н., доцент, зав. кафедри бухгалтерського обліку і аудиту; О.М. Ціхановська – к.е.н., доцент, зав. кафедри економіки підприємств і корпорацій; С.О. Творун – к.і.н., доцент, зав. кафедри загальнонаукових гуманітарних дисциплін; А.В. Козловський – к.т.н., доцент, зав. кафедри інформаційних систем в економіці; Н.Ю. Ішук – к.п.н., доцент кафедри загальнонаукових гуманітарних дисциплін; С.В. Підгаєць – викладач кафедри фінансів і кредиту.

Технічний редактор: інженер О.В. Загнітко

П-78

Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах:
Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
м. Вінниця, 9 квітня 2013 р. Тернопіль: Крок. 2013, - 392с.

ISBN 978-617-692-030-4

До збірника включено статті та матеріали доповідей учасників конференції. Розглядаються актуальні теоретичні і практичні проблеми розвитку України в умовах розвитку інтеграційних процесів, шляхи вдосконалення управління бюджетом, міжбюджетними відносинами, кредитною і податковою системами. Висвітлюються питання розвитку підприємництва, інформаційних систем, удосконалення облікової роботи на підприємствах тощо, аналізуються проблеми розвитку освіти, науки і культури за умов євроінтеграції та глобалізації.

Відповідальність за зміст публікацій та орфографічне оформлення несуть їх автори

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ»

Янчарська Л.В.355

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ ЯК СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Дубовик С.М.357

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Творун С.О. – к.і.н., доцент360

DEVELOPING CRITICAL THINKING FOR ENHANCING SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL ADAPTABILITY OF FIRST-YEAR STUDENTS

Іщук Н.Ю. – к.пед.н., доцент; Лесовий В.Ю.362

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

Зарішняк І.М. – к.пед.н., доцент364

ОПТИМІЗАЦІЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ШВЕЦІЇ

Мовчан Л.Г. – к.пед.н.366

САЙТ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ЗАСІБ ДИДАКТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ

Лесова І.П.369

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОЦЕСІВ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Одінцова О.О.371

СЕКЦІЯ VI

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Козловський А.В. – к.т.н., доцент; Паночишин Ю.М. – к.т.н., доцент374

ОСОБЛИВОСТІ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Лисюк О.М. – к.е.н., доцент378

ОПТИМІЗАЦІЯ ТОВАРООБІГУ ПІДПРИЄМСТВ ГУРТОВОЇ ТОРГІВЛІ ПРОДУКТАМИ ХАРЧУВАННЯ

Паночишин Ю.М. – к.т.н., доцент; Козловський А.В. – к.т.н., доцент380

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ЙМОВІРНОСТЕЙ ТА МАТЕМАТИЧНА СТАТИСТИКА» СТУДЕНТАМИ ЕКОНОМІЧНИХ ВНЗ

Рум'янцева К.Є. – к.пед.н.384

SITTING AND SIZING DG TO REDUCE POWER LOSSES AND IMPROVE VOLTAGE PROFILE

Vitalina Gorbatyuk, M.Eng., USA386

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**

УДК 338:242

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ МОДЕЛІ СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Козловський А.В. – к.т.н., доцент; Паночішин Ю.М. – к.т.н., доцент

Вінницький інститут економіки

Стрімка динаміка сучасного життя в ринковій системі координат породжує нові дослідницькі проблеми, активізує методологічні пошуки, формує нові парадигми дослідження економічних процесів. У їхньому численному ряді виділяється проблема управління стійкістю та розвитком в економічних системах змішаного типу. Необхідність і актуальність дослідження економічної системи в аспекті її розвитку обумовлена тим, що у ході ринкових перетворень виявилася недооцінка процесу регулювання економіки і, як наслідок, неадекватне потенційним можливостям використання державою системи управління. Це підкреслює вагомое значення даної проблеми, яка відповідає теоретико-методологічній і поняттєво-термінологічній концепції управління економічною системою. Проблема управління стійкістю економічної системи України набуває особливого значення, що власне обумовило тематику даного дослідження.

Однією з головних функцій економіки будь-якої країни є забезпечення стійкого її функціонування. Стійкість економічної системи забезпечує економічну безпеку країни, ефективне функціонування галузей економіки, конкурентоспроможність підприємств як на зовнішньому так і на внутрішньому ринках. Особливого значення набуває поняття стійкості галузей економіки, яка стає одним із визначальних чинників в сучасних умовах світу. Сьогодні зростають роль і значення факторів підвищення економічної стійкості.

Проблеми стійкості та її визначення розглянуті у працях Анохіна С.Н., Ареф'євої О.В., Бусленка Н.П., Іванова В.Л.,

Колодізева О.М., Павловського М.А.,
Поліщука А.П., Шандова Н.В.

Поняття стійкості є фундаментальним, оскільки без нього не можливо реалізувати стан економічного зростання й прогресивного розвитку суспільства. Дане поняття стало широко використовуватись в науковій літературі гуманітарної сфери (з економіки і розвитку суспільства) лише в кінці ХХ століття. Тим часом у технічній сфері воно стало широкоживаним в кінці ХІХ ст., після того як було визначено поняття стійкості і сформульовано теореми про стійкість і нестійкість технічної системи [1].

Можна відокремити чотири основні підходи до розгляду поняття «економічна стійкість», що існують сьогодні в економічній науці.

Перший підхід передбачає застосування терміна «Steady state» (стійкий стан, стан стаціонарної стійкості), який був введений Р. Солоу і відображає умови динамічної рівноваги економічної системи. В. Ячменьова вважає, що «...стійкість у загальному вигляді зумовлена внутрішніми енергоматеріальних сил елементів організації, які здатні підтримувати її у межах характерної для неї рівноваги і які відповідно дають можливість організації зберігати структуру і виконувати свої функції стійко, надійно у змінних умовах середовища». Багато науковців, зокрема С. Анохін, І. Бланк, А. Загоруйкін, Б. Колас, О. Колодізев, К. Нужний, В. Рошін, Ю. Сімех, В. Сумин та ін. звертаються до поняття стійкого стану, рівноваги під час дослідження «економічної стійкості» [2; 3; 4]. Проте слід зазначити, що

термін «стійкість» характеризує процес, пов'язаний із рівновагою, але не є тотожний їй.

Другого підходу щодо розгляду проблеми стійкості на мікрорівні дотримується сьогодні більшість західних науковців. Російські та українські економісти-дослідники, такі як В. Дергачова, Д. Ковальов і Т. Сухорукова, З. Коробкова, Є. Коротков, А. Шеремет, Ю. Масленко, Н. Кульбака і Н. Недін, І. Сенько [5] економічну стійкість підприємств ототожнюють з його фінансовим станом. Фінансова стійкість, на думку представників цього підходу, формується внаслідок стабільного одержання підприємством прибутків, що створює можливості для вільного маневрування та ефективного використання грошових коштів і сприяє підвищенню ритмічності та надійності процесів матеріально-технічного постачання, виробництва і реалізації продукції. Проте сьогодні в Україні багато підприємств машинобудування працюють зі збитками, але не є банкрутами і продовжують свою діяльність. Тому ми вважаємо, що фінансова стійкість хоч і є однією з найважливіших передумов економічної стійкості, проте остання є багатограннішою універсальною категорією.

Третій підхід під час оцінювання стійкості економічної системи виходить з положень концепції стійкого розвитку («sustainable development»), точкою відліку для розвитку якої є звіт Міжнародної комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку у 1987 році. Нова стратегія

розвитку суспільства виходить із пріоритетів майбутнього і її можна визначити як стратегію виживання і неперервного розвитку цивілізації (і країни) в умовах збереження довкілля.

Дотримуються цих поглядів А. Деркач, Л. Мельник, А. Семенов та А. Фадеева, які характеризують стійкий розвиток як такий, за якого економічні, екологічні та соціальні цілі урівноважуються та інтегруються, а темпи економічного росту не перевищують темпів відтворення природних ресурсів, причому основним показником такого розвитку вважається покращання якості життя [6].

Четвертого підходу дотримуються такі відомі економісти, як Дж.С. Міль, Й. Шумпетер, Р. Харррод, Ф. Котлер, Д. Морріс та ін. Серед російських учених поняття стійкого розвитку підприємств пов'язує з поняттям економічного зростання А.С. Воронов, Н.В. Шандова вважають, що «...концепція економічної стійкості полягає в максимальному значенні зростання економіки за мінімального відхилення економічної системи від стану рівноваги» [7]. У цьому підході ми зустрічаємо ототожнення поняття «розвиток» з поняттями «росту», «зростання», які передбачають лише збільшення кількісних, а не якісних характеристик соціально-економічної системи.

Практика реалізації концепцій сталого розвитку дозволяє виділити такі основні підходи до управління економічною стійкістю (рис. 1).

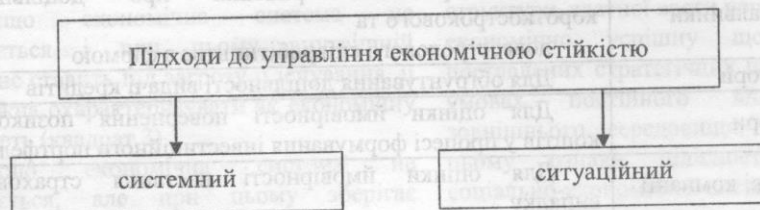

Рис. 1. Підходи до управління економічною стійкістю

Системний підхід розглядає економічну стійкість як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених складових, які

забезпечують збалансований розвиток шляхом встановлення оптимальних кількісних співвідношень між елементами

системи та формування сталих структурних зв'язків між ними [8, 9]. Таким чином, управління економічною стійкістю зводиться до забезпечення максимально узгодженої взаємодії усіх елементів та збереження цілісності системи в умовах мінливості зовнішнього середовища.

Ситуаційний підхід покликаний виявити закономірності формування економічної стійкості в просторі і часі та розробити комплекс управлінських дій щодо забезпечення динамічної рівноваги підприємства у визначений період часу в конкретній ринковій ситуації. При цьому економічна стійкість підприємства розглядається як тимчасове явище, що досягається в процесі постійної взаємодії із зовнішнім середовищем. Накопичені кількісні параметри в процесі еволюції змінюють якісні характеристики системи, внаслідок чого порушується внутрішня узгодженість її елементів. Таким чином, руйнування досягнутої рівноваги змінюється виникненням нових стійких пропорцій, тим самим забезпечуючи економічній системі перехід на якісно новий рівень розвитку.

Перебування економічного об'єкта у відносно стійкому стані залежить від стадії його життєвого циклу. Наслідком циклічного розвитку виступає незворотність змін, що відбуваються в організаційній структурі об'єкта, що, в свою чергу, накладає певні вимоги до формування його економічної стійкості.

Узагальнюючи означенні підходи, можна зробити висновок, що система управління економічною стійкістю передбачає реалізацію комплексу управлінських дій, спрямованих на формування динамічної структури, здатної вести неперервну у часі та економічно успішну щодо досягнення поставлених стратегічних цілей діяльність в умовах постійного впливу факторів зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому ознаки цілісності і рівноваги економічної системи.

На даний час є безумовною значимість оцінки рівня економічної стійкості для різних користувачів. Приклади значущості оцінки рівня економічної стійкості для різних користувачів наведені в таблиці 1.

Таблиця 1
Значимість оцінки економічної стійкості для різних користувачів інформації

Категорії користувачів	Значимість економічної стійкості
Держава, керівники бізнес-структур	Для оцінки ефективності та ризикованості бізнесу, визначення перспективних напрямів вкладення коштів, гарантій отримання запланованих результатів у майбутньому
Виробники	Для оцінки ефективності використання ресурсів
Споживачі	Для оцінки якості та споживчої вартості продукції
Постачальники	Для прийняття рішення про доцільність короткострокового та довгострокового співробітництва з фірмою
Кредитори	Для обґрунтування доцільності видачі кредитів
Інвестори	Для оцінки ймовірності повернення позикових коштів у процесі формування інвестиційного портфеля
Страхові компанії	Для оцінки ймовірності настання страхового випадку
Інші контрагенти	Для оперативної оцінки надійності та «вигідності» партнерства

У результаті аналізу наукових досліджень виявлено, що існує різноманіття класифікацій факторів, видів, типів і

критеріїв економічної стійкості. Однак, в основному, класифікація здійснюється для абстрактного (без урахування галузевої

належності), що недостатньо для формування механізму забезпечення економічної стійкості, адекватного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, тому стійкість економічних систем варто розглядати і в розрізі галузей економіки, які мають свою специфіку.

Тому концепцію економічної стійкості варто розглядати з позиції максимального

значення зростання економічного потенціалу при мінімальному відхиленні економічної системи від стану рівноваги. Ці два основних фактори лягли в основу побудови загальної моделі економічної стійкості (рис. 2), яку пропонується застосовувати в діяльності для оцінки його стану.

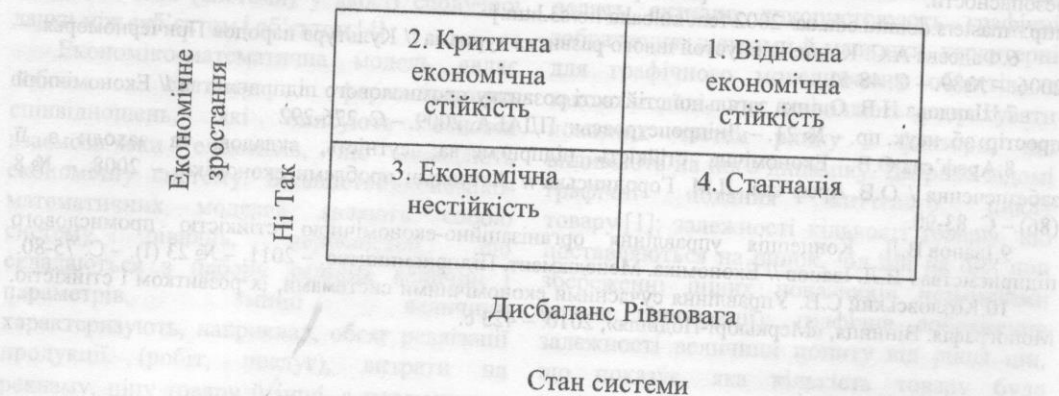

Рис. 2. Модель економічної стійкості

У залежності від різних поєднань розглянутих вище факторів визначається той або інший стан економічної стійкості, з яких можна виділити чотири основні групи:

– Якщо економічна система динамічно розвивається і при цьому зберігає рівновагу своїх елементів, її стан можна охарактеризувати як відносну економічну стійкість (квадрат 1).

– Якщо економічна система динамічно розвивається, але ціною внутрішніх диспропорцій, її стан можна охарактеризувати як критичну економічну стійкість (квадрат 2).

– Якщо економічна система не розвивається і при цьому внутрішній дисбаланс ставить під загрозу її існування, її стан можна охарактеризувати як економічну нестійкість (квадрат 3).

– Якщо економічна система не розвивається, але при цьому зберігає рівновагу своїх елементів, її стан можна характеризувати як стагнацію (квадрат 4).

Таким чином, найважливішою ознакою стійкості економічної системи є її здатність

функціонувати та розвиватись в умовах змінюваного внутрішнього і зовнішнього середовища. Тому поділ факторів, що впливають на стійкість, на внутрішні, зовнішні й успадковані, є найсуттєвішим. Тільки інтегрована сукупність дій усіх цих факторів забезпечує цілісність та єдність сукупного й індивідуального економічного відтворення.

Узагальнюючи означенні підходи, можна зробити висновок, що система управління економічної стійкості передбачає реалізацію комплексу управлінських дій, спрямованих на формування динамічної структури, здатної вести неперервну у часі та економічно успішну щодо досягнення поставлених стратегічних цілей діяльності в умовах постійного впливу факторів зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому ознаки цілісності і рівноваги соціально-економічної системи.

Література

1. Павловский М.А., Путята Т.В. Теоретическая механика. – К.: Виша школа, 1985. – 328 с.
2. Анохин С.Н. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях. – Саратов: Саратов. гос. техн. ун-т, 2000. – 40 с.
3. Колодзів О.М., Нужний К.М. Дослідження сутності та змісту економічної стійкості підприємства // *науч.-техн. сб.: Коммунальное хозяйство городов.* – 2007. – №78. – С. 238-243.
4. Сімех Ю.А. Визначення поняття конкурентостійкості підприємства // *Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки».* – Т. X. – 2007. – № 1. – С. 12-16.
5. Масленко Ю.В., Кульбака Н. А. Устойчивое развитие предприятия – фактор экономической безопасности. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://masters.donntu.edu.ua/2002/fem/kulbaka/lib/s3.htm>]
6. Фадеева А.С. Концепция устойчивого развития туризма // *Культура народов Причерноморья.* – 2006. – №89. – С. 48-51.
7. Шандова Н.В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства // *Економічний простір: зб. наук. пр.* – № 21. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2009. – С. 276-292
8. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // *Актуальні проблеми економіки.* – 2008. – № 8 (86). – С. 83-90.
9. Іванов В.Л. Концепція управління організаційно-економічною стійкістю промислового підприємства / В.Л. Іванов // *Економіка. Менеджмент. Підприємництво.* – 2011. – № 23 (I). – С. 75-80.
10. Козловський С.В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком і стійкістю. Монографія. Вінниця, «Меркьюрі-Поділля», 2010. – 423 с.

УДК 519.86:658.8.012.12

ОСОБЛИВОСТІ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ У МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Лисюк О.М. – к.е.н., доцент
Вінницький інститут економіки

Маркетингове дослідження – діяльність, спрямована на задоволення інформаційно-аналітичних потреб ринку і його структур. Результати маркетингових досліджень, маючи у своїй основі стратегічну спрямованість, стають важливим інструментом для отримання більш глибоких і повних знань про кількісні і якісні сторони економічного механізму тих чи інших процесів і явищ. Вибір і прийняття маркетингових рішень на основі наукових методів і економіко-математичного моделювання є актуальним напрямком у дослідженні економіки. Проблема маркетингового моделювання діяльності підприємств є досить актуальною, оскільки досягнути на сьогоднішній день максимальних результатів у виробничій і комерційній діяльності можливо лише за умов використання економіко-математичних моделей.

Проблеми маркетингових досліджень розглядалися в працях відомих класиків маркетингу Ф. Котлера, Ф. Букереля, П. Діксона й багатьох інших закордонних

вчених. Багато уваги приділено проблемам маркетингового дослідження у роботах сучасних фахівців з маркетингових досліджень Г.Л. Багісва, А.Н. Романова, І.К. Беляєвського, А.І. Ковальова, В.І. Войленко, Г.Л. Азоева, А.О. Старостіної й ін.

Мета статті – дослідження математичного апарату аналізу і прогнозування маркетингових досліджень на основі комбінування інтуїтивного і формалізованого підходів у завданнях обґрунтування маркетингових рішень.

У науковій методології маркетингу термін «модель» використовується в розширеному трактуванні. У моделях намагаються виразити всю різноманітність наукових побудов, відзначених рисами систематизації й регуляризації. Прикладами можуть служити теорії сегментування ринку, позиціонування продукту, моделі поведінки споживачів і ін. [2]. Моделювання – це процес вивчення, побудови та застосування моделей. Виходячи з того, що модель повинна частково або повністю відтворювати структуру системи та її

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Збірник матеріалів всеукраїнської
науково – практичної конференції
з міжнародною участю

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В СУЧАСНИХ УМОВАХ

м. Вінниця, 9 квітня 2013 р.

Підписано до друку 27.03.2013р.

Папір офсетний. Формат 60х 84.1/16.

Гарнітура Times New Roman

Умов. друк. арк. 48.26

Обл. друк. арк. 51.9

Наклад 300 прим.

Видавництво «Крок». Свідоцтво № 3538 від 30.07.2009р.

46006, м. Тернопіль, вул. Гайова, 56

тел. 0352248436